

Mūsų Tautiniai Šokiai

Rugpjūčio 23 d. New Yorko pasaulinėje parodoje įvykusioje Lietuvių Dienoje, kurios programoje dalyvavo 32 Amerikos Lietuvių chorai, 29 tautinių šokių grupės kuriuos žiūrėjo 16.000 žmonių, buvo pakviesta dalyvauti ir vadovauti tautiniams šokiams viena iš pačių pirmųjų lietuviškų šokių sistematizuoja, instruktorė ir mūsų tautinių šokių išvedėja tarptautinė arenon, dabar Adelaidėje gyvenanti M. Baronaite — Grėbliūnienė. Negalėdama Lietuvių Dienon nuvykti, ji parašė sveikinimą, kuris buvo išspausdintas liuksusinėje 64 puslapių Lietuvių Dienos programoje. Tikime, kad ten pareikštos mintys bus aktualios ir taut. šokiais besidomintiems Australijoje.

Redakcija

Žmonės šoka nuo pat priešistorinių laikų. Kiekvienos tautos šokis yra judesiais išreikšta kalba vietos gamtos prieglobstyje, vėliau perkelta į sales ir scenas. Tikrai nerasiaime tautos, kuri neturėtų savo liaudies šokių. Liaudies šokis yra žmogaus instinkto, žmogaus kultūros kūrinys.

Studijuojant mūsų liaudies šokį, tenka apgailestauti, kad lietuvių liaudies meno kultūromis susirūpinta taip vėlai (19 amž.). Ir tai ilgą laiką nebuvo specialistų, kurių būtų mūsų šokių tyrė, užrašė. Turime žinių, kad senovės lietuvių šoko švėsdami savo vestuves, gimtadienius ir kovos pergales. Religiniais — ritualiniais šokiais norėjo įsieti dievams, o karo šokiais — sukelti kovingumą dvasią. Kad senovės lietuvių šoko švėsdami savo vestuves, gimtadienius ir kovos pergales. Religiniais — ritualiniais šokiais norėjo įsieti dievams, o karo šokiais — sukelti kovingumą dvasią. Kad senovės lietuvių šoko švėsdami savo vestuves, gimtadienius ir kovos pergales. Religiniais — ritualiniais šokiais norėjo įsieti dievams, o karo šokiais — sukelti kovingumą dvasią.

Su tautiniais šokiais pasirodome savų ir svetimų tarpe, jie nukelia mus į brangią tėvynę, į gražią praeitį, o mūsų svetur auganti jaunima supažindina su tais šokiais, kuriais galime prieš didžiasias valstybes didžiuliotis, nes jie yra gyvi liudininkai mūsų tautos aukšto lygio meno.

Tad, lietuviškasis jaunime, nepavargdama šok mūsų lietuvišką tautinį šokį. Treptelėk stipriai į grindis, tegul visas pasaulis girdi ir žino, kad kol jaunimas šoka, tol jis yra gyvas, kad kraštas, iš kurio mūsų tautiniai šokiai yra kilę — Lietuva, dar nėra laisva. Marija Baronaite — Grėbliūnienė

Žemės pluta - 60 kilometrų storio

Jau labai seniai mokslininkai patyrė, kad kasantis žemės gylin, kas 33 metrai temperatūra pakyla 1 laipsniu C. Vadinasi, žemės vidus, patį to vidaus centras, turi būti nepaprastai karštas, nes iki jo yra 6000 km. Taigi, toje gilumoje temperatūra turėtų siekti apie 240.000 laipsnių C. Tokiam karštyje, aišku, turėtų išsirti visi žmogui žinomi metalai ir mineralai bei įvairios kitos kietos medžiagos. Iš to dauguma mokslininkų padarė išvadą, kad žemės viduje plauko jūra nepaprastai karšto skysčio, vadinasi, kad žemės vidus yra skystas. Tačiau kiek vėliau buvo pastebėta, kad temperatūra vienu laipsniu kyla tolygiai tik iki tam tikro gylimo, vėliau ji ima mažiau kilti ir, pagaliau, teigiama, kad didelėje gilumoje ji imanti net kristi.

Pavyzdžiui Meksikoje, beieškant naftos ar kitokių žemės turčių buvo įrežta arti 6 km gylimo šulinys. Tokiam gylme temperatūra turėjo siekti apie 180° C., o iš tikrųjų buvo žymiai žemesnė.

Žemės viduje didelis spaudimas. Mokslininkas V. Tomsonas įrodinėja, kad kylant spaudimui, kyla ir tirpimo temperatūra. Jei pvz. švinas be spaudimo tirpsta apie 200° C, tai spaudžiant jį 100 atmosferų, jo tirpimo temperatūra pakils iki 300° C. O žemės viduje spaudimas nepaprastai didelis ir to spaudimo, esą, negali nugalėti jokia temperatūra; taigi žemės vidus yra kietas. Be to V. Tomsonas sako, kad jei žemės vidus būtų skystas, tai jam įtakos turėtų saulė ir mėnulis. Šių planetų pritraukiamoji jėga sukeltų žemės viduje potvynius ir atoslūgius, nuo ko imtų banguoti žemės pluta (litosfera), o seis-mografai — tokie labai jautrūs aparatai, kurie pastatyti ant žemės, užrašo litosferos bangavimą — tą bangavimą užregistruotu. Viso to nėra, vadinasi, žemės vidus yra ne skysto ar dujinio, bet kieto pavidalo.

Taigi, skrendam į mėnulį

Dr. I. Valėnis

viam, ne tik astronautams.

Atėjus skridimo dienai, reikės apsilankyti "erdvių kostiumu", kuris bus lengvesnis už dabar astronautų naudojamą. Ši kos-tiuma, aišku, reikės dėvėti visą skridimo laiką iki patekimo mėnuliui viešbutin. Autobusus visus keleivius nugalėjęs prie raketos ir keltas pakels į jos viršūnę — į keleivių kabiną. Raketos tarnautoja patikrins kėdžių diržus, prie kurių reikės prisirišti, ir oro nepraleidžiančias duris. Tuojau prasidės "skaičiavimas" ir, pasiekus "zero", pasigirs didžiulis užšys, 4.500 tonų raketai kylantį padangę.

Raketa trijų dalių. Greit baigus savo kursą, atsiskirs pirmoji dalis ir nukris į Atlanto vandenyną. Vėliau — ir antroji dalis, o trečioji dalis neš tokie greičiu, kuris per 55 val. nuneš į mėnulį. Tada motoras nutils ir visi keleivisai pasijus esą jau svorio neturintoje erdvėje. Tarnautoja per garsiakalbį praneš: "Mėnuliui turistai, esame jau kelyje į mėnulį. Galite nusimti šalmsus. Taip pat galite atsirišti ir nuo kėdžių, jei norite paplūduruoti kabinoje!"

Keleiviai, nusiėmę nuo veido šalmsus, griebis žiūronų pažvelgti į dar nematytą pasakišką erdvių grožį. Pažvelgti į žvaigždynus, ir jau daug didesni mėnuli ir... iš tolo į mūsų mielą žemę!...

Tarnautoja skelbia: pietūs! Maistas indus nuleidžiamas ant kiekvieno keleivio kėdžių ir pritvirtinamas. Taip pat pritvirtinti šaukštai, šakutės, peilės, kad jie nugalėtų "skraidyti". Maistas taip sutvarkytas, kad yra tik karnio dydžio. Po vakarienės skiriama 8 valandos miegui, kuris, sakoma, besvorinėje erdvėje yra labai mielas ir lengvas.

Pabudus, nusiprausęs ir pavalgius pusręjęs, lėktuvo tarnautoja praneš: "Visi tie, kurie norite išeiti iš lėktuvo į erdvę pasivaikščioti, prašomi susirikiuoti po 3 ir stoti į eilę!" Taip išeiti iš lėktuvo į beribę tuštumą — erdvę! Ar tokie atsiras? Reikia manyti — atsiras, nes gyvenime nėra tokios idėjos, nors ir kvailiausios, kuri nesurastų pasekėjų.

Atėjus eilei, tarnautoja įves keleivį į specialų prieškambarį, hermetiškai uždarys duris, kad neišeitų oras, uždės pirštines, oro atsargos keleiviui prie diržo, radiją bei kitus reikalingus prietaisus ir, švelniai praverus lėktuvo duris, pamažu išstums į... tamsią, žveigždėtą, beribę tuštumą... Dievuli, mielas, tik pagalojus — plaukai šiaušiasi! Bet drąsūs keleivis nekris žemyn, nes, kur nėra oro ir traukos, daiktai nekrinta. Jo draugai iš to prieškambario galės padaryti net jo nuotrauką ir "įamžinti" jį bevaikščiojant erdvėje!

Po kiek laiko, "pasivaikščiojus po žvaigždynus" ir per radiją davus ženklą, kad nori jau grįžti, keleivis bus pamažu "virve" i-trauktas į lėktuvą atgal.

Bet jau, štai, 54 valandos pra-

Pyktis ir jo pasekmės

Dažnai prisimename ir ne kartą panaudojame patarlę, kad pyktis grožiuji kenkia. Kas gi yra tas pyktumas ir ar iš tikro jis suteikia pykstančiam asmeniui negrąžią išvaizdą?

Piktumas tai yra tokia ypatybė, kuri apima žmogaus ne tik psichines, bet ir fizines galias. Piktumas priklauso pačiai žemiausiai žmogaus išgyvenimų rūšiai, o piktumo jausmai yra patys primityviausi. Stebėkite supykusį žmogų: jo išvaizda ypatingai pasikeičia; supykęs žmogus paraus-tas, akys pradeda žerėti, suspaudžia kumščius, kitas ir dantimis griežia. Supykęs žmogus prikalba to, ko nebūtų anksčiau išdrįsus pasakyti ir pasielgia taip, kaip nebūtų pasielgęs būdamas sąmonei būsenoje. Todėl supykusio žmogaus reikia bijoti ir, kiek galima, jo vengti.

Pyktio apimtas žmogus savo priešišką išvaizdą negražu, biau-rų, visą aplinką — netikusią. Su-

ėjo nuo išskridimo ir raketa pamažu jau leidžiasi (uodega pirmyn) mėnulio link. Raketa skris 7.000 mylių per valandą greičiu, bet, automatiškai išjungus stabdžiamą raketos motorą, raketa švelniai nusileis ant neturinto oro mėnulio paviršiaus. Keleiviai atsiriš diržus nuo kėdžių ir linksmi pasijus vėl turį svorį, nors tik 1/6 žemėje turėto svorio, bet vis dėlto jau svorį!

Atomis sunkvežimis tuojau nugalės keleivius į čia pat lygumoje stovintį vienintelį mėnulio viešbutį. Jis yra specialiai įrengtas ir hermetiškai uždarytas, kad oras negalėtų išeiti. Viduryje jau bus galima nusiimti "erdvių kostiumą", nes čia yra oro. Kiek palisėjus galima bus išeiti į virantį viešbučio aukštą ir iš observatorijos posto pagaliau pasidairyti aplink. Aukštai didžiulis kamulys — tai žemė, toliau — žvaigždynai, o čia lyguma ir toliau — krateriai, jokio medžio ir jokios žolės ar žalumyno. Čia laikinai gyvenantieji orą reguliuoja dirbtinėm priemonėm patys, todėl čia nėra "blogų oro". Prie 1/6 žemės svorio čia labai gera gyventi sergantiems kojų ir širdies ligomis. Lengva vaikščioti!

Apsilankius "erdvės kostiumu" bus galima išeiti ir pasivaikščioti. Kelių nėra, o tik turistų pėdsakai, kuriais vaikščiojant keleivis galės žengti 5 pėdų aukščio ir 20 pėdų ilgio "žingsnelių"... Vaikščioti bus galima tiek, kiek turi oro atsargų, o jam baigiantis reikės skubėti į viešbutį atgal. Apžiūrėjus mėnulį, pasisvečiavus ir pailsėjus, vėl ta patia raketą pakils ir 14 karto apskrus aplink mėnulį, grįžtama atgal į mielą ir gražią žydinčią žemę. Tai skamba lyg graži pasaka, praktikuojami kulto bei tikybi-bet bus labai nuostabu, kad ji dar niu apeigu, karo ir džiaugsmo mūsų amžiuje gali virsti realybe. Šokiai. Italijoje laike vieno ku-

„Juodasis auksas“ Brazilijoje

Garsi "tera rassa — tai rauda na žemė Sao Paulo provincijoje, Brazilijoje. Žemė raudona dėl to, kad joje yra daug geležies ir po-kažo joje yra idealus dirvožemis ka-vos plantacijoms, o kava yra, ypa-čiai "kaprinciznas" augalas. Kavos augalas (krūmas) reikalauja ne vien gero dirvožemio, bet ir šilumos, ir drėgmės, ir greta to ne-pakelia didelių karščių. Sao Pau-lo žemė ir klimatas yra idealus kavai auginti.

Kavos augalas žydi bemaž isti-nus metus, tad ir jos derlius nu-imamas kelius kartus metuose. Temperatūra neturi nukristi žemiau 54°F. Kava auga ant nedidelių krūmiškų medelių, kurių vidutiniškas amžius yra 30 metų; didesni derliai gaunami, kai ka-vos medis sulaukia 5 metų am-žiaus.

Iš visų Pietų Amerikos kraštų Brazilijos dirva ir klimatas labiau-siai tinka iš Afrikos importuotai kavos medelių augti, todėl Bra-zilija pasidarė didžiausiu kavos producentu pasaulyje, kaip kad Kinija — arbatos.

Senoviškuose šokuose tautos dvasia

Jonas Miškinis

Šokuose kaip ir visoje kitof liaudies kūryboje atsispindi tau-tos dvasia; jos meniniai sugebė-jimai išreikšti atitinkamais ges-tais ir melodijomis.

Šokiai įvairiose tautos atsirado daug anksčiau už daugelį kitų meno šakų. Vadinasi, šokius tu-rėjo dar primityviai gyvendamos tautos ir kelių paskirčių: kultū, tikybos, karo, pramogų — pasi-linksminimų. Senaisiais amžiais šokiai buvo suderinti kūno judė-siais.

Zydai šokius suskirstydavo į šokančius ir dainuojančius. Vieni dainuodavo, kiti šokdavo. Dėl (k-rų laimingų įvykių žydų vyriausi-kunigai atlikdavo iškilmingus šo-kius, išreikšdami džiaugsmą ir Dievui pagarbą. Zydai, laimingai perėję Raudonąją jūrą, taip pat iš džiaugsmo ir atsidėkodami Die-vui šoko tam tikrus šokius pagal Mozės sesers dainas — melodijas.

Senovės Egipto kunigai mokė-ję net astronomiškų šokių. Jais jie išreikšdavo įvairių žvaigždžių kelionę. O graikai visuomet jung-davo šokius su muzika: šokiai bu-vo tikru choru lydimi, atliekami dievybių garbei.

Senovės romėnai taip pat ne-bus galima išeiti ir pasivaikščio-ti. Kelių nėra, o tik turistų pėd-sakai, kuriais vaikščiojant keleivis galės žengti 5 pėdų aukščio ir 20 pėdų ilgio "žingsnelių"... Vaikščioti bus galima tiek, kiek turi oro atsargų, o jam baigiantis reikės skubėti į viešbutį atgal. Apžiūrėjus mėnulį, pasisvečiavus ir pailsėjus, vėl ta patia raketą pakils ir 14 karto apskrus aplink mėnulį, grįžtama atgal į mielą ir gražią žydinčią žemę. Tai skamba lyg graži pasaka, praktikuojami kulto bei tikybi-bet bus labai nuostabu, kad ji dar niu apeigu, karo ir džiaugsmo mūsų amžiuje gali virsti realybe. Šokiai. Italijoje laike vieno ku-

nigaikščio vestuvių buvo šokami lombardiečio sugalvoti šokiai, dėl kurių buvo kilę daug ginčų ir nesusipratimų, kad net valdžia tu-ėjo susirūpinti.

Atrodo, kad greičiausiai ir pla-čiausiai šokiai paplito Prancūzi-joje.

Henrikas IV ir Liudvikas XIII buvo dideli šokių šalininkai. O Liudvikas XIV net šokių karaliu-nį vadinamas. Jis buvo pirmuti-nis net šokių akademijos įkūrė-jas.

Ligi 1772 metų šokėjai pasi-rodydavo scenoje tik su kaukėmis. Čia tenka pažymėti, kad vi-same pasaulyje išsiplatinę val-sas, jo grynai prancūzų kilimo, o ne vokiečių. Didžiausi šokių mė-gėjai buvo ir yra prancūzai.

Lietuvoje folkstroai, tango ir kitokie anksčiau ar vėliau pasi-rodę naujovės šokiai buvo Pirmojo Pasaulinio karo ir po jo iš-kitur atvežti, bet jie lietuvių bū-dui, lietuvių sielai yra svetimi.

Mes turime daug lietuviškų šo-kių, tačiau nepriklausomybės me-tais daugelis jų buvo jau pamir-ti, — juos prisimindavo tik se-nieji, o jaunuojuose dažnai net nežinojo, kaip jų tėvai ir senė-lai linksminosi. Džukioj ruošiant Senovės dienas rengėjų didelis dėmesys buvo atkreiptas į senovės tautinius šokius. Juos gavi-nant ir registruojant būdingesnie-ji yra šie: Mikita, suvartukas, en-gelėikas, sukčius, čizikas, kepu-rėlė, blezdingėlė, avietėlė, čigo-nėlis, driesukas, dūda, kubilas, linelis, obelėlė, patrepšnia, snau-dulė, martelė, pranašas, ske-patėlė, kadrius, oželis, suktinis, ariū miego, klumpakojis ir daug kitų. Tačiau dėl kai kurių lietu-viškumo tenka abejoti. Kai kas tvirtina, kad ir Suktinis yra per-dūdas iš čekų polkutes, Noriu miego — estų šokis, Klumpako-jis — vokiečių.

Aišku, kad tie senieji šokiai ne visose Lietuvos vietose buvo šo-kami. Be to, ir patys tie senieji šokiai vieni yra įdomesni, gyvesni, lietuviškesni. Pav. šokis Mikita, kuris Džukioj labai mė-giamas šį šokį šoka tik vyrai ir dviese. Šokėjai dešinėmis ranko-mis paima už galų maždaug 2 metrų ilgio lazda. Pirmiausia pol-kės taktu skaitai aplinkui į vieną pusę ir atgal. Dainuojant arba grojant antrą posmą dalį ritmin-gai meta kojas per lazda ir dai-nuoja:

O Mikita rugius sėjo,
Mikitenė užakėjo,
Mikita, Mikičukas, Mikita,
Mikita, Mikičukas, Mikita,
Grojant antrą posmą dalį, šokė-jai ritmingai meta po vieną koją aukštyn ir apačioj, išmetus koją, supliaukšį rankom. Pabaigia šokį taip: susima rankomis vienas antram per liemenį ir sukasi į vieną pusę, paskiau atgal. Mikito šokio yra ir kiti variantai.

Nūdien lietuvių tautiniai šo-kiai reiškiasi gan plačiu mastu, ga-lingesniu tempu. Kitataučiai stė-bėdami mūsų tautinius šokius dažnai per spaudą pamini, kad lietuvių tautos visi kultūriniai reiškiniai darniai, gražiai bujoja tautiškuose šokuose, kuriuose atitinkamai atsispindi lietuvių tautos veidas.

Australijoje

— Australų administruojamajame N. Gvinėjoje, Port Moresby, 17 metų čiabuvis atėjo pasiskusti policijai, kad vedybų metu jo tautietis atkando jam ausį, kurią jis atsinešė į policijos būstą pa-rodyti, degtukų dėžutėje. Netekęs ausies jis nubėgęs pas savuosius, kurie jam aprišo ausies likučius. Po to jis nuėjęs užpuolimo vietą ir susiradęs ant žemės savo atkās-tą ausį.

— Kai kuriais atvejais buvo atsisakyta mokėti iki 250 svarų pašalpos naujai apsidvedusiems ir išsigijusiems namų, kada jų am-žius nesiekė 21 metų. Dabar atitinkamų įstaigų išaiškinta, kad valstybinė pašalpa turi būti mo-kama naujavedžiams ir žemiam 21 metų amžiaus, jeigu išlaikytos įstatymu reikalaujamos pinigų taupymo ir kt. sąlygos.

Ar galima vaiką bučiuoti į lūpas?

Motinai vaika paėmus ant rankų; sunku susilaikyti jo nepabu-čias. Ar tai neatneš jam žalos? Visų pirmiausia reikia pagalvoti apie vaiko gerovę. Su pabučia-vimu gali ateiti liga. Reikalus yra toks, kad sveiko žmogaus burna ryklė ir nosis yra tinkamos vietos gyventi visai eilei įvairiausių mik-robijų, kurių tarpe yra ir ligas su-keliantieji. Taip daugumos svei-kų žmonių ryklėje aptinkami pneumokokai hemolitiniai (tirp-dantieji kraują) streptokokai ir stafilokokai. Ryklėje taip pat gy-vena dauguma katarinių procesų sukėlėjų — virusai. Sveikam su-augusiam žmogui jie žalos nepa-daro, bet pas vaiką gali sukelti angina, viršutinį kvėpavimo takų susirgimą ir net kai kuriuos ki-tus, sunkesnius susirgimus. Išva-da aiški: niekuomet nebučiuokite vaiką į lūpas ir neleisti kitiems tai daryti! Žala ar pavojus neiš-matuojamai padidėja, kai motina ar kuris kitas šeimos narys serga sloga. Tuo atveju geriausia vaiką izoliuoti nuo ligonio, arba, kras-tutiniu atveju, turint reikalą su vaiku, reikia užsidėti kaukę iš keturlinkni sulenkto marlės ir, žinoma, vaiko nebučiuoti ir neim-ti ant rankų.

V. Gražulis

